

Sotatalous polysentrisenä ilmiönä

Harri Raisio, Annukka Jokipii & Matti Sopenen

JOHDANTO

Euroopan turvallisuustilanne on ollut muutoksessa Venäjän miehitettyä Krimin vuonna 2014 ja aloitettua täysimittaisen sodan Ukrainaa vastaan helmikuussa 2022. Sodan seuraukset ulottuvat sotilaallisesta toimintaympäristöstä talouteen, logistiikkaan, energiasektoriin ja globaaleihin toimitusketjuihin (Suomalainen tiedeakatemia 2023). Suomen ja Ruotsin liittyminen Natoon vuosina 2023 ja 2024 on entisestään korostanut keskustelua puolustuksen taloudellisesta perustasta, huoltovarmuudesta ja kriittisestä infrastruktuurista, jotka ovat sotatalouden kannalta keskeisiä, mutta eivät sitä kokonaisuudessaan määrittäviä, osa-alueita.

Perinteisesti sotatalous on ymmärretty valtiokeskeisenä järjestelmänä, jossa painottuvat puolustusbudjetti, materiaallinen valmius ja sodan ajan taloudellinen ohjaus (Pohjola 2015; Sopenen 2023). Nykyiset kriisit osoittavat kuitenkin, että sotatalouden analyysi ei voi enää rajoittua valtion toimien yksinomaiseen tarkasteluun.

Tässä puheenvuoroartikkelissa tarkastelemme, miten sotatalouden käsitteen päivittäminen *polysentrisen hallinnan* teorian (polycentric governance, ks. Ostrom 2010a; 2010b) avulla voi laajentaa ymmärrystä sotataloudesta. Fokusoimme erityisesti polysentrisen hallinnan lähestymistapaan, jota on viime vuosina jäsennetty käsitteellä *polysentrisen puolustus* (polycentric defence; ks. Coyne & Goodman 2020; Alshamy ym. 2024; Goodman ym. 2025).

Väitämme, että sotataloutta tulisi tarkastella kokonaisturvallisuuden tavoin hajautettuna, monitoimijaisena ja dynaamisena järjestelmänä, joka ulottuu valtiosta kuntiin, yrityksiin, järjestöihin, paikallisyhteisöihin ja yksilöihin. Tämä tarkastelunäkökulma on välttämätöntä, jotta yhteiskunnan kaikilla sektoreilla valmistelussa, päätöksenteossa ja toimeenpanossa muodostuu ymmärrys sotatalouden ja sotataloudellisten toimien syy-seuraussuhteista sekä niiden merkityksestä ja vaikuttavuudesta. Empiirisesti

tarkastelemme erityisesti Ukrainan sotaa esimerkkinä polysentrisestä sotataloudesta.

Artikkeli tarjoaa käsitteellisen avauksen sotatalouden käsitteen laajentamiseen ja vahvistaa sen teoreettista pohjaa suomalaisessa hallinnon ja kokonaisturvallisuuden tutkimuksessa. Artikkelin pyrkii myös vahvistamaan maanpuolustukseen ja sodankäyntiin liittyvää keskustelua *Hallinnon Tutkimus* -lehdessä. Taustalla on havainto, että kansainvälisissä tieteenalan johtavissa lehdissä asevoimiin liittyvä tutkimus, ja erityisesti asevoimia verkostojen ja yhteistuotannon kontekstissa tarkasteleva tutkimus, on perinteisesti ollut verraten vähäistä (ks. Charbonneau ym. 2021) ja että Suomessakin aihepiiri on painottunut sotatieteellisiin julkaisukanaviin.

PERINTEINEN KÄSITYS SOTATALOUDESTA

Sotataloutta on perinteisesti tarkasteltu valtion roolin kautta (ks. Sopenen 2023). Taloustieteessä sotataloudella tarkoitetaan laajana käsitteenä talousjärjestelmää, jonka avulla valtio ohjaa, toimeenpanee ja ylläpitää tuotantoa, palveluja ja resursseja, jotka sodan käymiseksi tarvitaan. Käytännössä määritelmiä on useita ja ne painottavat hieman eri ulottuvuuksia. Kansainvälisessä kirjallisuudessa termit *war economics* tai *economy of the war* viittaavat sodan aikaisiin taloudellisiin rakenteisiin, kun taas *defence economics* kattaa myös rauhanajan taloudelliset vaiheet ennen sotaa ja sen jälkeen. Näissä määritelmissä korostuvat yleensä valtion resurssit, tuotanto ja sotavarusteiden hankinta (Pohjola 2015; Sopenen 2023).

Suomessa sotatalous on ensisijaisesti määritelty sotilaallisen maanpuolustuksen näkökulmasta. Lehtosen (2021) mukaan sotatalouden historiallinen muutos on siirtänyt käsitteen toतालisen sodan aikaisesta koko kansantalouden ohjauksesta kohti nykymuotoista järjestelmää, jonka painopiste on puolustusmateriaalihankinnoissa, logistiikassa ja sotilaallisessa huoltovarmuudessa. Suomalaisissa sotataloutta koskevis- sa harvoissa määritelmissä ei juurikaan käsitellä

laajempia yhteiskunnallisia tai taloudellisia mekanismeja, jotka aktivoituvat poikkeusoloissa.

Esimerkiksi Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen (2023) sekä Sotataloudellisen seuran (n.d.) käyttämä sotataloutta koskeva määritelmä painottuu sotilaallisen maanpuolustuksen toimiin, jolloin laajemmat yhteiskunnalliset resurssit jäävät taka-alalle. Sotatalous tarkoittaa tällöin ytimeltään ”kaikkia niitä sotilaallisen maanpuolustuksen toimenpiteitä, jotka liittyvät Puolustusvoimien varusteiden hankintaan ja materiaalsen valmiuden ylläpitoon eri valmiustiloissa”. Määrittelyn tarkennuksissa nostetaan kuitenkin esiin myös yksityisen sektorin panos kriisiajan sotataloudellisen materiaalsen valmiuden ylläpidossa sekä sotatalouden kytketymisen osaksi suomalaista monitoimijaista huoltovarmuusjärjestelmää.

Nykyiset kriisit, hybridivaikuttaminen, kyberuhkat, energiajärjestelmien häiriöt ja nopeasti kehittyvä teknologia ovat murtaneet aikaisempaa selkeää rajaa valtion ja markkinoiden toiminnan välillä. Turvallisuuden kannalta kriittiset toiminnot eivät ole enää yksinomaan valtion omistuksessa, vaan ne ovat hajautuneet yksityisiin yrityksiin ja globaaleihin toimitusketjuihin (Huoltovarmuuskeskus 2023). Samalla sodan loigikka on muuttunut materiaalsesta ylivoimasta kykyyn sopeutua nopeasti ja innovoida tilanteen pakottamana (Niemi & Nikkarila 2022). Lisäksi Ukrainan kokemukset ovat korostaneet kansalaisyhteiskunnan merkitystä osana sotataloutta (esim. Leonchuk ym. 2023).

Kokonaisturvallisuuden monikeskeinen loigikka tarjoaa kehityksen sovittaa sotatalouden käsite nykyiseen turvallisuusympäristöön. Kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli muodostaa perustan suomalaisen yhteiskunnan kriisinkestävyydelle. Turvallisuuskomitean (YTS 2025) määritelmän mukaan ”[t]oimintamallissa yhteiskunnan elintärkeät toiminnot turvataan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistoiminnalla kaikissa olosuhteissa ja kaikilla tasoilla” (ks. myös Valtonen & Branders 2021). Määritelmä korostaa sitä, että turvallisuus ei ole yksinomaan valtion vastuulla, vaan se on koko yhteiskunnan tehtävä.

Sotatalouttakaan ei voida enää määritellä ja käsitellä puhtaasti valtiokeskeisenä toimintona vaan taloudellisenä ja logistisena toimintakykyä, joka rakentuu hajautettujen toimijoiden,

verkostojen ja koordinoitumekanismien varaan. Tässä mielessä sotatalous kytkeytyy kokonaisturvallisuuden taloudellisiin ja toiminnallisiin ulottuvuuksiin tavalla, jota voidaan analyttisesti jäsentää polysentrisyyden viitekehysten kautta. Kokonaisturvallisuuden ollessa pikemminkin käytännöllinen toimintamalli kuin teoreettinen rakennelma, tarjoaa polysentrisuus teoreettisen perustan kokonaisturvallisuudessa keskeiselle monitoimijuudelle.

TEORIA POLYSENTRISESTÄ HALLINNASTA

Michael Polanyin 1950-luvulla esittelemä polysentrisyyden käsite sekä Elinor ja Vincent Ostromin 1960-luvulta eteenpäin kehittämä polysentrisen eli monikeskeisen hallinnan teoria kuvaavat yhteiskunnallisen järjestyksen ja hallinnan muotoa, jossa useat autonomiset, toisiinsa kytkeytyneet päätöksentekokeskukset toimivat samanaikaisesti ja keskinäisriippuvaisesti (ks. Ostrom 2010a; Dorsch & Flachslan 2017). Keskeinen oletus on, että polysentrisen lähestymistavan avulla voidaan erityisesti kompleksisissa toimintaympäristöissä tuottaa parempia kollektiivisia tuloksia, reagoida nopeasti muuttuviin tilanteisiin hierarkkista mallia joustavammin sekä vahvistaa järjestelmien kriisinkestävyttä (Ostrom 2010a; Coyne & Goodman 2020; Baldwin ym. 2024). Teoriaa on hyödynnetty muun muassa ilmastonmuutoksen ja ympäristöhallinnan (Ostrom 2010b; Wiechman ym. 2024), poliisitoiminnan (Goodman 2017; Malik & Berg 2024) sekä koulutusjärjestelmän (Ostrom 1996; Janssens & Ehren 2016) konteksteissa.

Aligica ja Tarko (2012) tiivistävät polysentrisyyden kolmeen ydinominaisuuteen. Ensimmäinen näistä on *päätöksentekokeskusten moninaisuus*. Tämä viittaa hajautuneeseen institutionaaliseen rakenteeseen, jossa useiden organisaatioiden ja toimijoiden valta, vastuu ja resurssit jakautuvat ja jossa ne voivat myös toteuttaa käytännössä erilaisia toimintatapoja. Toinen on institutionaalinen ja kulttuurinen *ylätason sääntökehikko*, joka määrittää polysentrisen järjestelmän pelisäännöt ja ehkäisee siten kaoksen syntymistä. Kolmas on uudistumista tuottava *spontaani järjestys*, joka syntyy päätöksentekokeskusten ideoiden, menetelmien ja toimintatapojen evolutiivisesta kilpailusta ja valikoitumisesta.

Polysentriseen hallintaan on liitetty myös useita haasteita. Ne liittyvät muun muassa tili-velvollisuuden kysymyksiin, transaktiokustannuksiin, vapaamatkustamiseen, vahvojen toimijoiden dominointiin ja vastaavasti heikompien jäämiseen ulkopuolelle, toimijoiden välisten konfliktien syntyymiseen ja leviämiseen päätöksentekokeskusten välillä sekä kompleksisuuden kasvuun, joka voi käydä toimijoille ylivoimaiseksi (Dorsch & Flachsland 2017; Baldwin ym. 2024).

POLYSENTRINEN, MONIKESKEINEN PUOLUSTUS

Polysentrisyyden viitekehysten eksplisiittinen hyödyntäminen maanpuolustuksen kontekstissa on toistaiseksi ollut vähäistä, mutta erityisesti Ukrainasta saatujen kokemusten myötä kiinnostus siihen näyttää lisääntyvän (ks. Coyne & Goodman 2020; Keudel & Huss 2024; Alshamy ym. 2024; Murtazashvili & Palida 2025; Goodman ym. 2025; Keudel & Huss 2025). Erityisesti Christopher Coyne ja Jonathan Goodman ovat pyrkineet tuomaan esiin polysentrisen puolustuksen viitekehystä. Julkaisuisaan (esim. Coyne & Goodman 2020) he haastavat ”ortodoksiseksi” kuvaamansa puolustusnäkemuksen, jossa kansallinen puolustus nähdään puhtaana julkishyödykkeenä, jota tuottaa yksinomaan keskitetty valtio (ks. myös Coyne & Lucas 2016).

Coynen ja Goodmanin (2020: 285) mukaan perinteinen kahtiajako turvallisuusvaltion ja hobbesilaisen anarkian välillä on analyttisesti riittämätön, sillä se sivuuttaa sen, että käytännössä puolustus tuotetaan verkostoissa, joissa yhteiskunnan eri sektorit limittyvät. He korostavat, että kansallinen puolustus on pikemminkin ymmärrettävä heterogeeniseksi hyödykekokonaisuudeksi (”a bundle of heterogeneous goods”), jonka tuottamiseen osallistuvat kaikki keskeiset yhteiskunnalliset sektorit paikalliselta kansalliselle tasolle osana polysentristä puolustusta.

Puolustus ei siten ole yhden instituution suoritus, vaan monimuotoinen yhteistuotannon prosessi, jossa valtion ja muiden toimijoiden roolit vaihtelevat sektorikohtaisten rakenteiden mukaan (Murtazashvili & Palida 2025). Goodman ym. (2025: 420) kuvaavat puolustusta täsmällisemmin yhdistelmähyödykkeenä

(”composite good”), jolla he viittaavat siihen, että puolustuksen eri komponentit edellyttävät erilaisia hallintarakenteita. Tällöin asevoimien strategisen tason sotilaallisten operaatioiden koordinointi nojaa keskitettyyn toimintamalliin, kun taas esimerkiksi yhteiskunnan resilienssiin liittyvät tekijät korostavat hajautettujen järjestelyjen merkitystä.

Polysentrisellä puolustuksella on kuvattu olevan useita hyötyjä, jotka ovat nousseet esiin Ukrainan vastarinnan kontekstissa ja jotka osin limittyvät edellä kuvattuihin polysentrisyyden yleisiin hyötyihin. Alshamy ym. (2024) nostavat ensinnäkin esiin, miten polysentrisyys mahdollistaa paikallistiedon ja -resurssien tehokkaan hyödyntämisen. Paikalliset toimijat voivat tukeutua tietoonsa paikallisista olosuhteista ja mukautua nopeasti muuttuviin tilanteisiin (esim. Ukrainan vapaaehtoispataljoonat sodan alkuvuosina). Toiseksi korostuu, että polysentrisyys mahdollistaa kilpailua, kokeiluja ja joustavuutta. Ukrainassa tämä on näkynyt esimerkiksi sotateknologian, kuten droonien, kehittämisessä, jossa nopea mukautuminen muuttuviin tarpeisiin on keskeistä. Kolmanneksi polysentrisyys vähentää yksittäisen solmukohdan pettämisen riskiä ja siihen liittyvää haavoittuvuutta. Ukrainassa tämä on näkynyt esimerkiksi tiedustelussa, jossa korkean teknologian järjestelmiä täydennetään matalan kynnyksen ”low-tech”-ratkaisuilla. Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kansalaiset välittävät viranomaisille havaintoja vihollisen liikkeistä ja toiminnasta. Neljänneksi polysentrisyys luo kannustimia laaja-alaiselle osallistumiselle. Se avaa monenlaisia tapoja osallistua maanpuolustukseen, jolloin ihannetilanteessa mahdollisimman monelle voidaan tarvittaessa löytää tehtävä, joka sopii omaan osaamiseen ja esimerkiksi omaan arvomaailmaan.

Polysentrisyyden haasteet korostuvat sotaolosuhteissa, joissa riskit ovat suuret. Hajautetussa järjestelmässä toimivat itsenäiset toimijat voivat esimerkiksi noudattaa keskenään poikkeavia strategioita tai tavoitella paikallisia päämääriä, jotka eivät tue tai jopa haittaavat laajemman järjestelmän tavoitteiden saavuttamista (Goodman ym. 2025). Valta-asymmetriat voivat puolestaan konkretisoitua siten, että paikallisen ja alueellisen tason toimijoilla on hyvin erilaiset resurssit varautumiseen ja häiriötilanteiden johtamiseen

(ks. Morrison ym. 2019). Tämä voi johtaa alueellisesti epätasaisiin valmiuksiin ja heikentää koko järjestelmän toimintakykyä. Lisäksi opportunistin riskit voivat näkyä esimerkiksi yksityisen sektorin vaihtelevana sitoutumisena varautumistehtäviin tai kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen (ks. Nagendra & Ostrom 2012).

Näistä syistä polysentrinen puolustus ei automaattisesti takaa tehokkuutta. Järjestelmä edellyttää koordinaatiota, yhteistä tilannekuvaa, resurssien tasapainottamista sekä selkeästi määriteltyjä vastuita. Polysentrinen toimintamalli tarjoaa analyyttisen kehyksen sotatalouden tarkasteluun, mutta sen toimivuus riippuu siitä, miten päätöksentekokeskusten autonomia ja keskinäinen koordinaatio onnistutaan tasapainottamaan (ks. Goodman ym. 2025).

POLYSENTRINEN SOTATALOUS: SOTATALOUDEN UUELLENKEHYSTYS

Suomessa käytössä olevat sotataloutta koskevat määritelmät ovat keskittyneet vahvasti puolustusmateriaalien ja huoltovarmuuden turvaamiseen. Ne nojaavat hierarkkiseen suunnitteluun, jossa korostuvat erityisesti sodan ajan materiaaliset resurssit ja tuotanto. Polysentrinen sotatalous, jota pyrimme tässä artikkelissa jäsentämään, perustuu sen sijaan eksplisiittisesti laajaan institutionaaliseen moninaisuuteen, sekä toimijoiden että toimintojen tasolla. Se edustaa tällöin siirtymää viranomaiskeskeisestä, horisontaaliseen hallinnonalojen väliseen koordinaatioon painottuvasta *whole-of-government* (WoG) -ajattelusta kohti *whole-of-society* (WoS) -lähestymistapaa, jossa maanpuolustuksen järjestäminen rakentuu laajasti osallistavan vertikaalisen ja horisontaalisen yhteistoiminnan varaan (ks. Rongved 2025).

Polysentrinen hallinnan teoria ja näkemys polysentrisestä puolustuksesta mahdollistavat sotatalouden käsitteen uudelleenkehystyksen ja -ymmärryksen. Polysentrisyyden näkökulmasta sotatalous rakentuu joukosta päätöksentekokeskuksia, joiden toiminta on osin autonomista, mutta jotka ovat keskinäisessä vuorovaikutuksessa ja riippuvuussuhteessa. Valtionhallinnon rooli muuttuu tällöin yksisuuntaisesta ohjauksesta koordinaation ja kannusteiden luomiseen, kun taas muut toimijaryhmät tekevät omia investointi-, tuotanto- ja varautumispäätöksiään.

Nämä yhdessä muodostavat sotataloudellisen kokonaisuuden, joka ei ole keskitetty vaan verkostomainen. Polysentrisessä sotataloudessa tiedon käyttö ja koordinaatio ovat hajautuneita ja tilanteeseen mukautuvia. Se rakentuu osaksi kokonaisturvallisuuden ekosysteemiä ja toimii jatkuvana toimintakyknä, ei pelkästään poikkeusolojen järjestelynä.

UKRAINAN SOTA POLYSENTRISEN SOTATALOUDEN ESIMERKKINÄ

Ukrainan vastarinta Venäjän sotilaallista hyökkäystä vastaan tarjoaa ajankohtaisen empiirisen näkökulman siihen, miten sotatilanteissa toimitaan polysentrisenä järjestelmänä. Ukrainan puolustuskyky ei ole perustunut vain keskitettyyn ja valmiiksi rakennettuun valtion ohjaukseen vaan paikallisyhteisöt, vapaaehtoisjärjestöt, teknologiayritykset ja ulkomaiset verkostot ovat olleet merkittävässä roolissa puolustustehokkuuden lisäämisessä (ks. Alshamy ym. 2024; Goodman ym. 2025).

Esimerkiksi Litra (2025) tarkastelee Ukrainan yritysvaltion puolustuksen yhteistuotantoa, jossa kansainväliset ja kotimaiset puolustusyritykset muodostavat sotatalouden puitteissa yhden keskeisen toimijaryhmän. Tällaisen polysentrisen toimintamallin nähdään edistävän innovointia, Ukrainan toimiessa reaaliaikaisena testikenttänä eri teknologioille. Kehittäjät saavat välitöntä palautetta asevoimilta, mikä kannustaa toimijoita keskinäiseen kilpailuun, ketteryyteen ja nopeisiin iteraatioihin. Hajautunut tuotantorakenne voi lisäksi vähentää haavoittuvuutta, sillä Venäjän iskut yksittäisiin tuotantokeskuksiin eivät tällöin yhtä helposti lamautta koko tuotantokapasiteettia.

Keudel ja Huss (2024) tarkastelevat polysentristä puolustusta puolestaan paikallishallinnon näkökulmasta. Ukrainassa käynnistettiin vuonna 2014 desentralisaatioreformi, jonka myötä paikallista itsehallintoa vahvistettiin ja *hromada*-nimisiä paikallistason hallintoyksiköitä alettiin muodostaa. Sotatalouden kontekstissa nämä näyttävät paikallistason resilienssin tuottamisena, jossa paikallista osaamista ja resursseja mobilisoidaan laaja-alaisesti (ks. myös Keudel & Huss 2025).

Sodan alusta lähtien laajat joukot järjestöjä sekä järjestöjen ulkopuolella itseorganisoituneita

kansalaisia ovat ottaneet vastuuta varustelusta, logistiikasta, evakuoinneista ja humanitaarisesta toiminnasta (ks. Raisio ym. 2024). Zarembo ja Csernatori (2024) kuvaavat, miten kansalaiset ovat Ukrainassa ottaneet vastuulleen tehtäviä, jotka perinteisesti kuuluvat valtiolle tai puolustusteollisuudelle, ja keskittyvät tutkimuksessaan erityisesti kansalaisyhteiskunnan rooliin droonien tuotannossa osana sodankäyntiä. Boichak (2021) puolestaan nostaa esiin sodan alkuvuosina Ukrainassa syntyneen ja myöhemmin kansainvälisesti laajentuneen Spiders-verkoston, joka edustaa niin kutsuttua käsi-työaktivismia ja keskittyy naamiointiverkkojen valmistamiseen. Humanitaarisen avun osalta Dunn ja Klaiszewska (2023) kuvaavat, kuinka Venäjän laajamittaisen hyökkäyssodan alettua helmikuussa 2022 puolalaiset aktivoituivat väliittömästi sosiaalisen median kanavissa ja miten tuhansien vapaaehtoisten nopea toiminta esimerkiksi rautatieasemilla sekä Puolan ja Ukrainan rajalla auttoi estämään mahdollisen humanitaarisen katastrofin.

Sodan aikainen talous on yhä monikanavaisempaa. Kaikki resurssit eivät ole valtion hallussa, vaan niitä tuotetaan ja mobilisoidaan myös kansalaisten kautta. Merkittävä osa Ukrainan polysentristä sotataloutta on ollut laajalainen kansalaisrahoitus (”citizen finance”, ks. Leonchuk ym. 2023) ja joukkorahoitus (”crowdfunding”, ks. Redko ym. 2022; Khoma 2023; Spansvoll 2024), jotka ovat mahdollistaneet resurssien nopean mobilisoinnin. Ilmiö on luonteeltaan ylikansallinen, eikä se rajoitu vain Ukrainan kansalaisiin, vaan on ollut erityisen näkyvä Ukrainaa tukevien demokraattisten maiden kansalaisten mobilisointimena.

Ukrainan esimerkkien perusteella voidaan todeta, että sotatalous toimii polysentrisyyden periaatteiden mukaisesti, jossa valtiolla, yrityksillä, paikallishallinnolla ja -yhteisöillä sekä järjestöillä on oma roolinsa. Ukrainan tilanne on poikkeuksellinen, mutta juuri näissä olosuhteissa polysentrinen malli on osoittanut toimivuu- tensa.

JOHTOPÄÄTELMÄT

Nykyinen turvallisuusympäristö edellyttää yhteisen tilanneymmärryksen, päätöksien ja toimienperustaksi käsitteitä, jotka tunnis-

tavat toimijaverkoston moninaisuuden ja yhteiskunnan rakenteen. Kokonaisturvallisuus ja sotatalous on mahdollista kytkeä toisiinsa johdonmukaisesti tarkastelemalla niitä saman institutionaalisen kehityskulun osina. Molemmat ilmiöt ovat kulkeneet valtiokeskeisestä turvallisuusajattelusta kohti monikeskeistä ja verkostomaista mallia, jossa turvallisuuden tuottaminen on useiden toimijoiden yhteistoiminnan tulosta. Kokonaisturvallisuus perustuu polysentrisen hallinnan logiikkaan, mutta perinteinen sotatalouden käsite ei istu tähän kehykseen. Historiallisesti ymmärrettynä se on ymmärretty valtion sotilaallisiin tarpeisiin kohdennettuina resursseina, jossa korostuu keskitetty ohjaus, valtion tuotantoketjut ja materiaallinen huoltovarmuus (Pohjola 2015; ks. myös Sopanen 2023).

Sotatalous voidaan tulkintamme mukaan tunnistaa polysentrisenä järjestelmänä eikä pelkästään valtion budjettikehyksenä tai sotatarvikkeiden tuotantona. Hajautunut rakenne luo innovatiivisuutta ja joustavuutta, mutta tuottaa myös valta-asymmetrioita ja koordinaatio-ongelmia, joita on kyettävä hallitsemaan. Empiiriset kokemukset Ukrainasta osoittavat, että polysentrinen toimintamalli toimii kriisiaikana ja voi olla jopa ratkaisevassa roolissa yhteiskunnan selviytymisessä. Sotatalous ja kokonaisturvallisuus voidaan näin ymmärtää uudella tavalla saman polysentrisen järjestelmän toisiaan täydentävinä ulottuvuuksina, joissa yhdistyvät turvallisuuden tuottaminen ja sitä mahdollistava taloudellinen ja toiminnallinen toimintakyky.

Jos sotatalous ymmärretään kuvaamallamme tavalla, mitä tämä merkitsee julkishallinnolle, yrityksille, järjestöille, paikallisyhteisöille ja yksilöille muuttuneessa toimintaympäristössä, jossa toiminta edellyttää aiempaa suurempaa ketteryyttä ja nopeampaa päätöksentekoa. Kutsommeekin keskustelua ja tutkimusta seuraavista teemoista: Missä kulkevat julkisen vallan, elinkeinoelämän, järjestösektorin, paikallisyhteisöjen ja yksilöiden rajapinnat sekä vastuut kriisinkestävyudessa erityisesti taloudelliselta kannalta? Suhteessa Ukrainasta tehtyihin havaintoihin jatkotutkimuksen kannalta keskeinen kysymys on, miten polysentrinen sotatalous suhteutuu Suomen kontekstiin, jossa kansallinen puolustus nojaa pitkäjänteisiin investointeihin ja asevelvollisuuteen sekä koko yhteiskunnan osal-

listumista korostavaan kokonaisturvallisuuden toimintamalliin, ja jossa maanpuolustustahto on poikkeuksellisen korkea ja maanpuolustuksella on laaja tuki (Jonsson ym. 2024; MTS 2025). Voidaan esimerkiksi kysyä, kykeneekö polysentrinen toimijuus vastaamaan Suomessa sellaisiin mahdollisiin tarpeisiin, joita pitkän rauhan aikana institutionalisoituneet ja osin jäykät turvaorganisaatiot eivät ole tunnistanee (ks. Raisio ym. 2026).

Näemme, että keskustelu on ajankohtainen tilanteessa, jossa Euroopan turvallisuusympäristö on muuttunut, puolustusmenot kasvavat ja huoltovarmuus korostuu. Sotatalouden tarkastelu polysentrisyyden viitekehyksen kautta voi avata uusia näkökulmia hallinnon, talouden ja turvallisuuden tutkimukseen.

LÄHTEET

- Aligica, Paul D. & Tarko, Vlad (2012). Polycentricity: From Polanyi to Ostrom, and Beyond. *Governance*, 25(2), 237–262. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0491.2011.01550.x>.
- Alshamy, Yahya, Coyne, Christopher J., Goodman, Nathan P. & Wood, Garrett (2024). Polycentric defense, Ukraine style: Explaining Ukrainian resilience against invasion. *Journal of Public Finance and Public Choice*, 39(1), 36–58. <https://doi.org/10.1332/251569121X16795569226712>.
- Baldwin, Elizabeth, Thiel, Andreas, McGinnis, Michael & Kellner, Elke (2024). Empirical Research on Polycentric Governance: Critical Gaps and a Framework for Studying Long-term Change. *Policy Studies Journal*, 52(2), 319–348. <https://doi.org/10.1111/psj.12518>.
- Boichak, Olga (2021). Camouflage aesthetics: Militarisation, craftivism, and the in/visibility of resistance at scale. *Contemporary Voices: St Andrews Journal of International Relations*, 3(1), 1–13. <https://doi.org/10.15664/jtr.1561>.
- Charbonneau, Étienne, Lévesque, Jean-François, Tchokouagueu, Frank A., Tadjioque, Yanick W. A., Tchinda, Joseph K. & Mongong, Marc. (2021). Camouflaged or deserted? A systematic review of empirical military research in public administration. *Asia Pacific Journal of Public Administration*, 43(2), 67–86. <https://doi.org/10.1080/23276665.2020.1839351>.
- Coyne, Christopher & Lucas, David S. (2016). Economists Have No Defense: A Critical Review of National Defense in Economics Textbooks. *The Journal of Private Enterprise*, 31(4), 65–83.
- Coyne, Christopher J. & Goodman, Nathan P. (2020). Polycentric Defense. *The Independent Review: A Journal of Political Economy*, 25(2), 279–292.
- Dorsch, Marcel J. & Flachsland, Christian (2017). A Polycentric Approach to Global Climate Governance. *Global Environmental Politics*, 17(2), 45–64. https://doi.org/10.1162/GLEP_a_00400.
- Dunn, Elizabeth C. & Kaliszewska, Iwona (2023). Distributed humanitarianism: Volunteerism and aid to refugees during the Russian invasion of Ukraine. *American Ethnologist*, 50(1), 19–29. <https://doi.org/10.1111/amet.13138>.
- Goodman, Nathan (2017). The Coproduction of Justice. Teoksessa Surprenant C. (toim.), *Rethinking Punishment in the Era of Mass Incarceration* (s. 49–68). New York: Routledge.
- Goodman, Nathan P., Murtazashvili, Jennifer B., Murtazashvili, Ilia & Palida, Ali (2025). Public choice and national defense: Lessons for the Russian–Ukrainian war. *Public Choice* 205(3–4), 419–441. <https://doi.org/10.1007/s11127-025-01322-0>.
- Huoltovarmuuskeskus (2023). Yrityksillä monia keinoja kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen. Haettu sivulta <https://www.huoltovarmuuskeskus.fi/a/yrityksilla-monia-keinoja-kriittisen-infrastruktuurin-suojaamiseen>, 16.1.2026.
- Janssens, Frans J. G. & Ehren Melanie, C. M. (2016). Toward a model of school inspections in a polycentric system. *Evaluation and program planning*, 56, 88–98. <https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2016.03.012>.
- Jonsson, Emma, Salo, Mikael, Lillemäe, Eleri, Steder, Frank B., Ferst, Thomas, Kasearu, Kairi, Novagrockiene, Jurate, Österberg, Johan, Sederholm, Teija, Svensén, Sofia, Szvircev Tresch, Tibor, & Truusa, Tiia-Triin (2024). Multifaceted Conscription: A Comparative Study of Six European Countries. *Scandinavian Journal of Military Studies*, 7(1), 19–33. <https://doi.org/10.31374/sjms.166>.
- Keudel, Oleksandra & Huss, Oksana (2024). Polycentric governance in practice: The case of Ukraine’s decentralised crisis response during the Russo-Ukrainian war. *Journal of Public Finance and Public Choice*, 39(1), 10–35. <https://doi.org/10.1332/25156918Y2023D00000002>.
- Keudel, Oleksandra & Huss, Oksana (2025). Polycentric crisis response and societal resilience: How local communities address internal displacement in Ukraine due to the Russian full-scale invasion. *Post-Soviet Affairs*, 41(5), 43–458. <https://doi.org/10.1080/1060586X.2025.2480529>.

- Khoma, Natalia (2023). Crowdfunding and Fundraising in the Peacebuilding System: Ukraine's Case. *Lithuanian Annual Strategic Review*, 20(1), 53–75. <https://doi.org/10.1080/1060586X.2025.248052910.47459/lasr.2023.20.3>.
- Lehtonen, Juha-Matti (2021). *Sotatalous. Teoksessa Sotataloustietoutta XI: Sotatalous 2020-luvulla* (s. 11–29). Helsinki: Sotataloudellinen seura.
- Leonchuk, Olena, Nisetich, Alexander, Zetina-Beale, Rossana & Johnson, Eric M. (2023). *Ukraine's other army: Civil society through the lens of citizen finance and volunteering: Implications for the war, democratization, and reconstruction*. RTI International.
- Litra, Leo. (2025). *Defence co-production of Ukraine: From wartime necessity to strategic industry*. Discussion paper. New Europe Center.
- Malik, Ali & Berg, J. (2024). Polycentric governance, epistocracy and the limits of policing knowledge in preparing for the climate crisis. *Policing and Society*, <https://doi.org/10.1080/10439463.2024.2389961>.
- Morrison, T. H., Adger, W. N., Brown, K., Lemos, M. C., Huitema, D., Phelps, J., Evans, L., Cohen, P., Song, A. M., Turner, R., Quinn, T. & Hughes, T. P. (2019). The black box of power in polycentric environmental governance. *Global Environmental Change*, 57, 101934 <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2019.101934>.
- MTS (2025). *Suomalaisen mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta*. Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta, tiedotteita ja katsauksia 4. Helsinki: Puolustusministeriö.
- Murtazashvili, Jennifer Brick & Palida, Ali (2025). Coproduced collective security and the resiliency of modus vivendi pluralism. Teoksessa Aligica Paul Dragos & Murtazashvili, Jennifer Brick (toim.), *Governing Differences* (s. 186–201). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Nagendra, Harini & Ostrom, Elinor (2012). Polycentric governance of multifunctional forested landscapes. *International Journal of the Commons*, 6(2), 104–133.
- Niemelä, Jussi-Pekka & Nikkarila, Juha-Pekka (2022). Sotilaallisten innovaatioiden avulla aloitetoiminnan reaktiivisuudesta kohti proaktiivisuutta. *Tiede ja Ase*, 80, 108–135.
- Ostrom, Elinor (1996). Crossing the Great Divide: Coproduction, Synergy, and Development. *World Development*, 24(6), 1073–1087. [https://doi.org/10.1016/0305-750X\(96\)00023-X](https://doi.org/10.1016/0305-750X(96)00023-X).
- Ostrom, Elinor (2010a). Beyond Markets and States: Polycentric Governance of Complex Economic Systems. *American Economic Review*, 100(3), 641–672. <https://doi.org/10.1257/aer.100.3.641>.
- Ostrom, Elinor (2010b). Polycentric Systems for Coping with Collective Action and Global Environmental Change. *Global Environmental Change*, 20(4), 550–557. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2010.07.004>.
- Pohjola, Matti (2015). *Taloustieteen oppikirja*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Puolustusvoimien logistiikkalaitos (2023). Suorituskykyjen rakentaminen ja ylläpito. Haettu sivulta <https://logistiikkalaitos.fi/puolustusvoimien-suorituskykyjen-rakentaminen-ja-yllapito>, 12.1.2026.
- Raisio, Harri, Puustinen, Alisa & Niemi, Tomi (2024). Aseistettua vapaaehtoisuutta ja osallistuvaa sodankäyntiä: Kartoittava katsaus spontaaniin vapaaehtoisuuteen maanpuolustuksen kontekstissa. *Hallinnon Tutkimus* 43(4), 319–335. <https://doi.org/10.37450/ht.146192>.
- Raisio, Harri, Niemi, Tomi, Puustinen, Alisa, Valtonen, Vesa, Sederholm, Teija, Kosonen, Jarkko, Vaahtera, Saana & Jalonen, Harri (2026). *Spontaani vapaaehtoisuus maanpuolustuksessa*. Maanpuolustuksen tieteellisen neuvottelukunnan julkaisuja 5. Helsinki: Puolustusministeriö.
- Redko, Oleh, Moskalenko, Oleksandra & Vdodovych, Yana. (2022). The Role of Crowdfunding Systems During Crises and Military Actions. *Baltic Journal of Economic Studies*, 8(4), 117–121. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-4-117-121>.
- Rongved, Gjermund F. (2025). Introduction: A Multiverse of European total defence. Teoksessa Rongved, Gjermund F. (toim.), *European Total Defence: Past, Present and Future* (s. 1–16). Lontoo: Routledge.
- Sopanen, Matti (2023). Sotataloutta vai taloutta – pakko vai mahdollisuus? Teoksessa Palokangas, M. (toim.), *Sodan usvaa II: Sodankäynnin laaja-alaisuus* (s.135–145). Helsinki: Maanpuolustus-korkeakoulu.
- Sotataloudellinen seura (n.d.). *Sotatalous*. Haettu sivulta <https://www.sotatalousseura.fi/sotatalous>, 12.1.2026.
- Spansvoll, Runar (2024). The Weaponisation of Social Media, Crowdfunding and Drones. *The RUSI Journal*, 169(1–2), 46–60. <https://doi.org/10.1080/03071847.2024.2350478>.
- Suomalainen tiedeakatemia (2023). Suomi muuttuu: Tietokooste Ukrainan sodan vaikutuksista suomalaisen yhteiskuntaan. Haettu sivulta <https://acadsci.fi/wp-content/uploads/2023/05/Suomi-muuttuu.pdf>, 26.1.2026.
- YTS (2025). *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia: Valtioneuvoston periaatepäätös*. Helsinki: Valtioneuvosto.

- Valtonen, Vesa & Branders, Minna (2021). Tracing the Finnish Comprehensive Security Model. Teoksessa Larsson, Sebastian & Rhinard, Mark (toim.), *Nordic Societal Security Convergence and Divergence* (s. 91–108). New York: Routledge.
- Wiechman, Adam, Vicario, Sara Alonso & Koebele, Elizabeth A. (2024). The Role of Intermediate Collaborative Forums in Polycentric Environmental Governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 34(2), 196–210. <https://doi.org/10.1093/jopart/muad017>.
- Zarembo, Kateryna & Csernaton, Raluca (2024). Civil Society as Arms Producer: Oxymoron or Reality? Ukraine's Drone Production in Response to the Russian Invasion. *Journal of Political & Military Sociology*, 51(2), 220–243. <https://doi.org/10.5744/jpms.2024.2004>.